

BARTH, FREDRIK (ED.) *ETHNIC GROUPS AND BOUNDARIES. THE SOCIAL ORGANIZATION OF CULTURE DIFFERENCE.*

Bergen, Oslo: Universitetsforlaget; London: George Allen & Unwin, 1969, 153 pp.¹

Sborník, editovaný Fredrikem Barthem, shrnuje přednášky, které proslovili dánští norští a švédští etnologové v rámci symposia, podpořeného Wenner-Grenovou nadací, na téma „Analýza etnických skupin a hranic“. Symposium proběhlo v Bergenu (Norsko) v únoru roku 1967.

V práci, která může sloužit jako zevrubné uvedení do problematiky etnických skupin, bylo z původních jedenácti přednášek zveřejněno sedm příspěvků, doplněných o úvod editora Fredrika Bartha (str. 9–38). V něm jeho autor prezentuje teoretický rámec práce a představuje jednotlivé etnografické příklady, pojednáváné v dílčích kapitolách: (1) Harald Eidheim (Oslo), „When Ethnic Identity is a Social Stigma“², zabývající se laponskou menšinou v severním Norsku (str. 39–57); (2) Gunnar Haaland (Bergen), „Economic Determinants in Ethnic Processes“³, popisující vztahy mezi Fúry a Baggary v západním Dárfúru v Súdánu (str. 58–73); (3) Jan-Petter Blom (Bergen), „Ethnic and Cultural Differentiation“⁴, tematizující situaci horských zemědělců (norsky *fjellbønder*) v pevninské části jižního Norska (str. 74–85); (4) Karl Eric Knutsson (Göteborg), „Dichotomization and Integration. Aspects of inter-ethnic relations in Southern Ethiopia“⁵ o vztazích mezi dvěma skupinami Gallů (Arsi Gallů a Macha Gallů) v západní části provincie Šowa v Etiopii (str. 86–100); (5) Henning Siverts (Bergen), „Ethnic Stability and Boundary Dynamics in Southern Mexico“⁶, pojednávající o situaci Mayů, hovořící jazykem tzeltal v Chiapasu (str. 101–116); (6) Fredrik Barth, „Pathan Identity and its maintainance“⁷, věnovaná Paštunům v Afganistánu a západním Pákistánu (str. 117–134) a (7) Karl G. Izikowitz (Göteborg), „Neighbors in Laos“⁸ o skupinách Mon-Khmerů, Meů, Jaů a Thajů (str. 135–148).

Knihu uzavírá přehledná bibliografie, uvádějící jednotlivé položky, citované v uvedených příspěvcích (str. 149–153).

Etnografické příklady a jednotný přístup, který příspěvky respektují, umožňují srovnání situací etnických skupin a hranic v kontaktních situacích. Zasazení velmi rozptýleného etnografického materiálu do jednotného rámce, je dílem editora Fredrika Bartha.

Hlavním předmětem zájmu jednotlivých kapitol je „... the constitution of ethnic groups, and nature of the boundaries between them“⁹ (str. 9). Základem přístupu

---

1 Müller-Wille, Ludger. 1971. *Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Culture Differences*. 1969. Ed. F. Barth (book review), *Zeitschrift für Ethnologie* 96 (2): 303–304.

2 Když je etnická identita společenským stigmatem.

3 Ekonomické determinanty v etnických procesech.

4 Etnická a kulturní diference

5 Dichotomizace a integrace. Aspekty mezietských vztahů v jižní Etiopii.

6 Etnická stabilita a dynamika hranic v jižním Mexiku.

7 Paštunská identita a její udržování.

8 Sousedé v Laosu.

9 ... utváření etnických skupin a povaha hranic mezi nimi.

Bartha a jeho spolupracovníků je empirické vymezení odpovídajících skupin z hlediska samotných zkoumaných, tedy to, jak jsou etnické skupiny definovány jednak svými členy a jednak zvnějšku. Fredrik Barth odmítá zjednodušující vymezení „ethnic units¹⁰“, jakožto „culture-bearing units¹¹“, které předložil Raoul Narroll ve své studii „On Ethnic Unit Classification“ (*Current Anthropology* 5, 1964: 283–291). Narollův přístup s sebou podle Bartha nese „... a preconceived view of what are the significant factors in the genesis, structure, and function of such groups“¹² (str. 11). Barth naproti tomu považuje za faktory etnické identity („ethnicity“) biologickou kontinuitu, základní kulturní hodnoty, komunikační a interakční prostor a sebeidentifikaci a identifikaci ze strany druhých. Tyto faktory určují v situacích kulturního kontaktu hranice a kulturní dichotomizaci etnických skupin. V diskuzi o meziethnických vztazích jde Fredriku Barthovi a jeho spolupracovníkům o „etnickou skupinu“ jako formu sociální organizace kulturních rozdílů a o identifikaci jednotlivců s kritérii charakteristickými pro etnickou skupinu na základě jejich jednání. Při úvahách nad „etnickými skupinami a hranicemi“ má vedle problémů se změnou identity a etnické stratifikace s ohledem na kulturní změny (asimilaci) rozhodující význam ekologická, demografická a hospodářská situace kontaktu. Kulturní obsahy jsou méně směrodatné, než určení etnických hranic na základě jednání individuí. Závěr, ke kterému autoři jednotlivých příspěvků dospívají, je, že hranice mezi etnickými skupinami nejsou pevné a stabilní, ale mají být chápány spíše jako flexibilní.

Na příkladu norských Laponců ukazuje ve svém příspěvku Harald Eidheim, že navzdory nepatrným rozdílům mezi Nory a Laponci sebeidentifikace Laponců ještě i dnes přetrvává, přičemž v některých případech jsou kvůli ní Laponci sociálně stigmatizováni.

Jednotlivé kapitoly tohoto sborníku představují velmi cenné rozšíření etnografického materiálu, týkajícího se sociokulturní situace malých etnických skupin ve vztahu k majoritní společnosti. Závěry z výzkumů, realizovaných v různých částech světa, mohou vést k hypotéze, že navzdory transformaci materiální kultury malých skupin a expanzi „západní kultury a techniky“, došlo v „základní kulturní hodnotové orientaci“ těchto etnických skupin jen zřídka, a pokud, tak jen velmi pomalé změně.

Ludger Müller-Wille

přeložili František Vrhel a Marek Jakoubek

10 Etnických jednotek.

11 Jednotek nesoucích kulturu.

12 ... předpojatý pohled na to, jaké jsou významné faktory geneze, struktury a funkce takových skupin.